

Pressemelding

fra EUs narkotikabyrå i Lisboa

EUROPEISK NARKOTIKARAPPORT 2022: HOVEDPUNKTER

Narkotikaforsyning og -bruk tar seg opp igjen etter koronaavbruddet

(14.06.2022, LISBOA — **EMBARGO 11.00 CET/10.00 Lisboa**) Den raske tilbakekomsten av narkotikaforsyning og -bruk etter koronaavbruddet er blant bekymringene **EUs narkotikabyrå (EMCDDA)** tar opp i **Europeisk narkotikarapport 2022: Trender og utviklinger** ⁽¹⁾. Rapporten gir den siste oversikten over narkotikasituasjonen i Europa og utforsker langsiktige trender og nye trusler. I en tid hvor den internasjonale situasjonen skaper nye utfordringer, illustrerer rapporten også hvordan pågående globale hendelser kan påvirke dynamikken i Europas narkotikaproblem i fremtiden.

Den årlige rapporten beskriver hvordan Europas narkotikaproblemer fortsetter å utvikle seg og hvordan innovasjon driver narkotikamarkedet. Tilgjengeligheten av rusmidler er fortsatt høy over hele EU (i noen tilfeller, som for kokain, overstiger den pre-pandemi-nivåer) og potente og farlige stoffer dukker fortsatt opp. Rapporten avslører også hvordan cannabisprodukter blir stadig mer mangfoldige og hvordan produksjonen av syntetiske stoffer i Europa er tiltakende.

Når det gjelder narkotikabruk er det dessuten tegn på en tilbakevending til pre-pandemi-nivåer. Analyser av avløpsvann avslører for eksempel en økning i bruken av kokain, crack, amfetamin og metamfetamin i enkelte byer mellom 2020 og 2021 ⁽²⁾. Etter hvert som koronarestriksjonene har blitt lempet på over hele Europa, ser det ut til at narkotikabehandling og andre rusmiddeltjenester har gått tilbake til «business as usual». Noen av de innovative praksisene som ble tatt i bruk under nedstengningen (e-helsetjenester, telemedisin) opprettholdes imidlertid.

EU-kommisær for innenrikssaker Ylva Johansson sier: «Den fortsatte opptrappingen av produksjonen av syntetiske rusmidler i EU understreker den nådeløse drivkraften til organiserte kriminelle grupper for å tjene på ulovlig narkotikahandel, noe som utgjør en trussel for folkehelsen og sikkerheten. Det er spesielt bekymringsfullt at partnerskapene mellom europeiske og internasjonale kriminelle nettverk har gitt opphav til en rekordhøy tilgjengelighet av kokain, samt produksjon av metamfetamin på en «industriell skala». Dette fører med seg et økt bruks- og skadepotensiale. EU og dets medlemsstater vil fortsette å motvirke disse truslene gjennom en felles innsats, basert på EUs prioriteringer for bekjempelse av organisert kriminalitet og EUs narkotika- og sikkerhetsstrategier.»

EMCDDAs direktør Alexis Goosdeel legger til: «Hovedbudskapet i denne rapporten kan oppsummeres i tre ord: *Overall, alt, alle*. Etablerte rusmidler har aldri vært så tilgjengelige, og potente nye stoffer fortsetter å dukke opp. I dag kan så og si alt med psykoaktive egenskaper være et rusmiddel, ettersom grensene mellom lovlige og ulovlige stoffer viskes ut. Alle kan bli berørt, enten direkte eller indirekte, ettersom narkotikaproblemer forverrer mange andre viktige helse- og sosiale utfordringer vi står overfor i dag. Denne rapporten kommer på et tidspunkt da store globale hendelser berører alle områder av samfunnet og livene våre. Gjennom analyse av nåværende trender og framvoksende trusler, utforsker den hvordan denne utviklingen kan påvirke narkotikaproblemer i Europa i fremtiden. Jeg er overbevist om at vi bare kan ta fatt på de komplekse politiske spørsmålene på narkotikaområdet hvis vi baserer våre responser på en balansert og evidensbasert forståelse av problemet.»

Farlige nye psykoaktive stoffer fortsetter å dukke opp – katinoner i søkelyset

Nye psykoaktive stoffer (NPS) fortsetter å dukke opp i Europa, med en hastighet på ett nytt psykoaktivt stoff per uke, noe som utgjør en utfordring for folkehelsen. I 2021 ble 52 nye rusmidler rapportert for første gang gjennom EUs system for tidlig varsling (EWS), noe som bringer det totale antallet overvåket av EMCDDA til 880. I 2021 ble 6 nye syntetiske opioider, 6 syntetiske katinoner og 15 nye syntetiske cannabinoider rapportert for første gang. En ny rapport om EUs system for tidlig varsling publiseres i dag, samtidig som nettverket feirer sitt 25-årsjubileum ⁽³⁾.

I 2020 ble det gjort rekordhøye beslag av nye psykoaktive stoffer (NPS) i Europa (27 EU, Tyrkia og Norge), totalt 6,9 tonn (41 100 beslag). Av det beslaglagte materialet var 3,3 tonn syntetiske katinoner, noe som ofte blir solgt som erstatning for etablerte sentralstimulerende rusmidler (f.eks. kokain, MDMA). Etter reguleringen av syntetiske katinoner i Kina, viste det seg at de største mengdene av disse stoffene som ble fraktet til Europa i 2020 hadde sin opprinnelse i India, noe som sannsynligvis gjenspeiler markedstilpasning til strengere regulering og forstyrrelser i forsyningen. På slutten av 2021 overvåket det EMCDDA 162 syntetiske katinoner, noe som gjør den til den nest største kategorien av NPS som er under overvåking. Syntetiske cannabinoider utgjør det største antallet (224 overvåket). Rekordhøy smugling av syntetiske katinoner til Europa og rapporter om skader (f.eks. forgiftninger) har ført til nye responser. To syntetiske katinoner 3-MMC og 3-CMC ble risikovurdert i 2021, og Europakommisjonen har foreslått at det iverksettes kontrolltiltak over hele EU.

Cannabis – nye utviklinger for det mest populære illegale stoffet i Europa

Utviklingen på cannabisområdet skaper nye utfordringer for hvordan land skal håndtere Europas mest utbredte illegale stoff. Cannabisprodukter blir stadig mer mangfoldige, og inkluderer ekstrakter, spiselige produkter (med høyt THC-innhold) og CBD-produkter (med lavt THC-innhold). Europas cannabispolitikk er også i endring, med en gradvis utvidelse av forskrifter. I tillegg til kontroll av ulovlig bruk og besittelse av cannabis, dekker forskriftene nå også regulering av cannabis til medisinsk og annen bruk.

I 2020 lå det gjennomsnittlige THC-innholdet i hasj på 21 %, nesten det dobbelte av marihuana (11 %), noe som snudde den tidligere trenden der marihuana som regel var mer potent. Dette gjenspeiler markedsinnovasjon ettersom hasjprodusenter, vanligvis utenfor Europa, ser ut til å ha reagert på konkurranse fra marihuana som er produsert innenfor Europa. Rapporten fremhever også bekymringer rundt ulovlige cannabisprodukter kontaminert med syntetiske cannabinoider, som kan være svært potente og giftige. Brukere som tror de har kjøpt naturlige cannabisprodukter kan være uvitende om at et produkt inneholder syntetiske cannabinoider og at de utsettes for større helse- og sikkerhetsrisikoer.

Tegn på økende narkotikaproduksjon, -handel og tilgjengelighet i Europa

I 2020 ble det avdekket mer enn 350 laboratorier for narkotikaproduksjon, inkludert noen storskala produksjonssteder for kokain, metamfetamin og katinoner. Analysene antyder at tilgjengeligheten av kokain i Europa er vedvarende høy, noe som fører med seg en rekke helsetrusler. Det ble gjort et rekordbeslag på 213 tonn kokain i EU i 2020 (202 tonn i 2019), mens 23 laboratorier ble avdekket (15 i 2019) ⁽⁴⁾.

Tilgjengeligheten av amfetamin er også høy og kan være på vei oppover. I 2020 beslagla EUs medlemsstater rekordhøye 21,2 tonn (15,4 tonn i 2019) og 78 amfetaminlaboratorier ble avdekket (38 i 2019). Rapporten peker på et økende antall mellomstore og storskala produksjonsanlegg for metamfetamin avdekket i Europa. Metamfetaminproduksjon og -forsyning har nylig endret seg i Europa. Denne utviklingen utgjør en risiko for større tilgjengelighet og økt bruk.

Antallet MDMA-laboratorier som ble avdekket (29) holdt seg relativt stabilt i 2020. I tillegg til dette ble det avdekket 15 produksjonssteder for katinoner (5 i 2019), og 860 kg kjemiske prekursorer for produksjon av katinoner ble beslaglagt (438 i 2019). Selv om de er mindre vanlige, ble det i 2020 også avdekket en rekke illegale laboratorier som produserer heroin, ketamin, GBL og DMT i EU.

Et sentralt spørsmål som reises i rapporten er om narkotikamarkeder på det mørke nettet er i tilbakegang. En rekke faktorer ser ut til å ha påvirket aktiviteten på disse markedene (f.eks. retts håndheving, leveringsproblemer, svindel). I slutten av 2021 falt de anslåtte inntektene dramatisk til like under 30 000 euro per dag (sammenlignet med 1 million euro per dag i 2020). Sosiale medier og direktemeldingsapper ser ut til å

være foretrukne som tryggere og mer praktiske forsyningskilder, noe som understreker et behov for responser på dette området.

Behov for en oppskalering av behandlingstjenester og skadereduserende tjenester

Dagens rapport understreker behovet for en oppskalering av behandlingstjenester og skadereduserende tjenester i Europa for personer som injiserer narkotika. I 2020 var det bare **Tsjekkia, Spania, Luxembourg** og **Norge** som rapporterte å oppfylle Verdens helseorganisasjons (WHO) 2020-mål om å dele ut 200 sprøyter per år per person som injiserer narkotika og å ha 40 % av gruppen av høyrisikobrukere av opioider på opioidagonistbehandling, noe som er et forebyggende tiltak mot overdose. I 2020 fantes det anslagsvis én million høyrisikobrukere av opioider i EU og 514 000 klienter inntatt til substitusjonsbehandling, noe som tyder på en samlet behandlingsdekning på 50 %. Det er imidlertid store forskjeller mellom landene, og behandlingstilbudet er fortsatt utilstrekkelig i mange av EU-medlemsstatene.

Sprøytebruk er forbundet med alvorlige helseproblemer, herunder smittsomme sykdommer, overdoser og dødsfall. Mens heroininjeksjon er i nedgang, er det økende bekymring rundt injeksjon av et bredere spekter av stoffer, herunder amfetamin, kokain, syntetiske katinoner, foreskrevne opioider og andre legemidler.

Det anslås at minst 5800 overdosedødsfall som involverte illegale stoffer inntraff i EU i 2020. De fleste av disse dødsfallene var forbundet med forgiftning på grunn av blandingsbruk, det vil si bruk som ofte omfatter kombinasjoner av illegale opioider, andre illegale stoffer, legemidler og alkohol ⁽⁵⁾. Samtidig som det er påvist en høy tilgjengelighet av kokain i Europa, tyder rapporter på økt bruk av crack blant sårbare narkotikabrukere i flere byer og land. Crack røykes vanligvis, men kan også injiseres, og er knyttet til en rekke helsemessige og sosiale problemer (f.eks. infeksjonssykdommer og vold). Langsiktige trender peker på anslagsvis 7000 førstegangsklienter som ble inntatt til narkotikabehandling for crack-relaterte problemer i Europa i 2020, noe som er en tredobling av antallet siden 2016.

Internasjonal situasjon: nye utfordringer og potensielle trusler

Narkotikaproblemer i Europa kan bli påvirket av viktige trender internasjonalt. Dagens rapport tar for seg den siste utviklingen i **Afghanistan** og **Ukraina**, og de potensielle konsekvensene for narkotikafeltet. Selv om det er for tidlig å vurdere den fulle virkningen av disse hendelsene, vil en målrettet overvåking av situasjonen være nødvendig for å informere politikktutforming og responser.

Til tross for Talibans forbud mot produksjon, salg og handel med illegale rusmidler i **Afghanistan** i 2022, ser det ut til at valmuedyrkingen fortsetter. Landets nåværende økonomiske problemer kan gjøre narkotikainntekter til en viktigere inntektskilde, noe som kan føre til en økning i heroinhandel til Europa. Et annet hovedpunkt er om Europa vil bli et forbrukermarked for metamfetamin produsert i Afghanistan. Europeiske produsenter forsyner for tiden EU-markedet med dette stoffet. Storskala efedra-basert metamfetamin-produksjon har imidlertid blitt observert i **Afghanistan** den siste tiden, i takt med økende beslag av dette stoffet langs noen etablerte smuglerruter for heroin.

Krigen i **Ukraina** har økt usikkerheten rundt narkotikasituasjonen i Europa. Personer som får rusmiddelbehandling i Ukraina vil utgjøre en liten andel av dem som søker tilflukt i EU. Disse personene vil imidlertid trenge kontinuitet i behandlingen, samt tjenester tilpasset deres spesifikke behov og språk. Mer generelt vil de som flykter fra konflikten sannsynligvis ha lidd av alvorlig psykisk stress, noe som potensielt gjør dem mer sårbare for rusproblemer i fremtiden. Krigen kan også føre til endringer i ruter for narkotikasmugling, ettersom kriminelle utnytter sårbarheter eller unngår berørte områder.

Styreleder for EMCDDA, Franz Pietsch, har følgende konklusjon: «Dagens rapport gir oss en strategisk og helhetlig oversikt over den europeiske narkotikasituasjonen og dens konsekvenser for folkehelsen og sikkerhet. Det er en viktig ressurs for å hjelpe politiske beslutningstakere og fagpersoner på narkotikaområdet med å forbedre sin beredskap og respons. Denne uken feirer EUs system for tidlig varsling av nye psykoaktive stoffer sitt 25-årsjubileum. Etter hvert som nye rusmidler fortsetter å dukke opp, er det nødvendig med mer støtte til nasjonale systemer for tidlig varsling og for rettsmedisinske og toksikologiske tester for bedre påvisning, effektive responser på framvoksende trusler og folkehelsearbeid.»

---

¹ *Europeisk narkotikarapport 2022* (25 språk) — https://www.emcdda.europa.eu/edr2022_en

Nasjonale data som ligger til grunn for rapporten (2022 Statistical Bulletin) —

https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2022_en

Rapporten beskriver narkotikasituasjonen frem til slutten av 2021, basert på data fra 2020 og 2021, der tilgjengelig.

² https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/2/latest-wastewater-data-reveal-drug-taking-habits-75-european-cities_en

³ https://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communication/update-eu-early-warning-system-2022_en

⁴ Siste analyser av EUs kokain- og metamfetaminmarked — https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets_en

⁵ EMCDDAs miniguider for hvordan man kan respondere på narkotikaproblemer —

https://www.emcdda.europa.eu/publications/health-and-social-responses-a-european-guide_en